

Menetelmien käyttö eräässä traumafokusoidussa integratiivisessa lapsiperheterapiaprosessissa

Sanna Aho
Vaativan erityistason
perheterapiakoulutus
VEP IX
Opinnäytetyö
Lokakuu, 2013

Sisällys

1	JOHDANTO	
2	KRIISI	
2.1	TRAUMAATTINEN KRIISI	
2.2	LAPSI TRAUMAN KOKIJANA	
3	VANHEMMAN KUOLEMA LAPSEN KOKEMANA	
3.1	LAPSEN REAKTIOT MENETTÄESSÄÄN VANHEMPANSA	
3.2	LAPSEN TUNTEET MENETTÄESSÄÄN VANHEMPANSA.....	
4	LAPSEN SURU	
4.1	LAPSEN SURUN OIREITA	
4.2	SURU NÄKY Y LAPSEN LEIKISSÄ.....	
5	AMMATILLISEN AVUN TARVE LAPSELLE	
5.1	HOIDON SUUNNITTELU	
5.2	TERAPIAN TAVOITTEET	
5.3	PERHETERAPIA HOITOMUOTONA	
5.4	EMDR OSANA TRAUMATYÖSKENTELYÄ.....	
6	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN JA AINEISTON HANKINTA	
6.1	LAADULLINEN TUTKIMUS.....	
6.2	INTEGRATIIVISUUS	
6.3	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS	
6.4	KOHDEJOUKON KUVAUS.....	
6.5	AINEISTON KUVAUS	
7	TRAUMAFOKUSOITU INTEGRATIIVINEN TERAPIAPROSESSI	
7.1	VANHEMMAN JA LAPSEN VAKAUTTAMINEN.....	
7.2	TERAPIAN SETTING.....	
7.3	TYÖSKENTELYN ALOITUS.....	
7.3.1	<i>Terapeuttinen allianssi</i>	
7.3.2	<i>Turvapaikka</i>	
7.3.3	<i>Turvaeläimet</i>	
7.3.4	<i>Luovat toiminnot työskentelyssä</i>	
7.3.5	<i>EMDR—työskentely perheterapiaistunnoissa</i>	
7.3.6	<i>Kesäjuhla ja kesätehtävä</i>	
7.4	TYÖSKENTELYVAIHE	
7.4.1	<i>Toiminnalliset välineet työskentelyssä</i>	
7.4.2	<i>Valokuvat</i>	
7.4.3	<i>Tunteiden tunnistaminen ja kehotyöskentely</i>	
7.4.4	<i>Kotikäynti</i>	
7.5	TYÖSKENTELYN LOPETUS	
7.5.1	<i>Uudelleen suuntautuminen</i>	
7.5.2	<i>Lopetusjuhla</i>	
7.5.3	<i>Seurantakäynnit</i>	
8	POHDINTAA	
9	LOPUKSI	
	LÄHTEET	

1 Johdanto

Usein maailma on mukava ja ihana paikka, jossa tapahtuu kivoja ja hyviä asioita. Kaikki voi kuitenkin yhtäkkiä muuttua ja joskus tapahtuu kauheita asioita. Äkillisten, ikävien asioiden osuessa kohdalle, ihmiset usein kysyvät ”Miksi?”. Tähän kysymykseen ei kuitenkaan aina ole vastausta. Kun jotain kauheaa tapahtuu, se ei alussa ehkä tunnu todelta. Ihmiset ympärillä voivat käyttäytyä, kuin mitään ei olisi tapahtunut tai heidän on vaikea uskoa, että jotain peruuttamatonta on sattunut. Toisaalta joillakin ihmisillä voi olla hyvin vahvoja tunteita ja he voivat tehdä kummia asioita ja käyttäytyä varsinkin lapsen silmissä hullusti jonkun aikaa.

Opinnäytetyöni käsittelee erästä vuoden mittaista traumafokusoitua integratiivista lapsiperheterapiaprosesessia ja siinä käytettyjä menetelmiä. Asiakkaana minulla oli perhe, joka kohtasi suuren surun. Perheen isä kuoli yllättäen ja tämän seurauksena perheen vanhin lapsi alkoi kärsiä ahdistuneisuudesta sekä pelkotiloista. Olen tarkoituksella jättänyt kaikki mahdolliset tunnistetiedot tästä työstä pois, jotta perheen anonymiteetti pysyisi turvattuna. Työskentelyssä yhdistettiin EMDR-työskentelyä sekä perheterapian perinteisiä menetelmiä. Koko työskentelyn ajan työparinani toimi psykologi, EMDR-terapeutti Aino Miekkavaara.

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys rakentuu kriisi- ja traumakäsityksen kautta koskemaan lasta trauman kokijana. Lapsen kokemukseen liittyen keskityn lapsen surun teoreettiseen ymmärtämiseen, surun oireisiin sekä suruprosessiin. Tarkastelen myös sitä, milloin ammatillisen avun hakeminen lapselle olisi tarpeellista ja mitä asioita hoidon suunnittelussa tulisi huomioida sekä millä tavoin terapian tavoitteet tulisi luoda. Teoreettisena viitekehysenä toimivat myös perheterapian teoriat ja traumatyöskentelyn menetelmistä EMDR-hoitomuotoa käsittelen laajemmin. Opinnäytetyö on narratiivinen tuotos niistä menetelmistä, joita on käytetty traumafokusoidussa integratiivisessa perheterapiaprosessissa, jossa työskentelyn kohteena olivat erityisesti perheen pienet lapset. Opinnäytetyön aineistona toimivat terapiaprosessin muistiinpanot sekä työskentelyn tuotoksista otetut valokuvat. Menetelmiä olen havainnollistanut perheterapiaprosessin aikana tehtyjen töiden valokuvilla.

Lähteet

- Boon, S., Steele, K. & Van der Hart, O. 2011. Traumaperäisen dissosiaatiohäiriön vakauttaminen. Taito-ohjelma potilaille ja terapeuteille. 1. painos. Oulu: Kalevaprint Oy.
- Erkkilä, J. 2005. Musiikkiterapian mahdollisuudet lapsen surussa. Teoksessa Erkkilä, J., Holmberg, T., Niemelä S. & Ylönen, H. 2005. Surevan lapsen kanssa. 3. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 15–56.
- Holmberg, T. 2005. Leikkiin on kirjoitettu lapsen surun sanat. Teoksessa Erkkilä, J., Holmberg, T., Niemelä S. & Ylönen, H. 2005. Surevan lapsen kanssa. 3. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 57–98.
- Hästbacka, K. 2012. Kohti vakautuvaa vanhemmuutta. Kuinka auttaa perhettä, kun vanhemmalla on traumaperäinen dissosiaatiohäiriö? Teoksessa Traumaterapiakeskus 2012. Traumaperäisen dissosiaatiohäiriön vakauttaminen Suomessa. 1. painos. Oulu: Erweko Oy, 31–56.
- Kauppinen, A. 2005. Äkillinen kuolema ja kriisiapu. Teoksessa Erkkilä, J., Holmberg, T., Niemelä S. & Ylönen, H. 2005. Surevan lapsen kanssa. 3. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 163–165.
- Kuusinen, K-L. & Wahlström, J. 2012. Terapiasuhte - muutosprosessin perusta. Teoksessa Eronen, S. & Lahti-Nuuttila, P. 2012. Mikä psykoterapiassa auttaa? Integratiivisen lähestymistavan perusteita. Helsinki: Edita, 91–113.
- Lahti–Nuuttila, P. & Eronen, S. 2012. Johdatus integratiiviseen lähestymistapaan. Teoksessa Eronen, S. & Lahti-Nuuttila, P. 2012. Mikä psykoterapiassa auttaa? Integratiivisen lähestymistavan perusteita. Helsinki: Edita, 18–34.
- Laimio, A. 2005. Alkusanat - Tukea sureville perheille. Teoksessa Erkkilä, J., Holmberg, T., Niemelä S. & Ylönen, H. 2005. Surevan lapsen kanssa. 3. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 12–15.
- Leikola, A. 2012. Traumapsykoterapian teoreettinen perusta. Teoksessa Huttunen, M. & Kalska, H. 2012 (toim.). Psykoterapiat. 1. painos. Porvoo: Bookwell Oy. 133–139.
- Lindqvist, A. 2006. EMDR:n käyttö seksuaalisesti hyväksikäytettyjen lasten hoidossa. Internetlähde. Luettu 25.09.2013.
http://www.estd.org/FI/ARTICLES/EMDRn_kaytto_seksuaalisesti_hyvaksikaytettyjen_lasten_hoidossa.pdf
- Lindvist, M. 2005. Esipuhe - Surussa lapsen kanssa. Teoksessa Erkkilä, J., Holmberg, T., Niemelä S. & Ylönen, H. 2005. Surevan lapsen kanssa. 3. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 9–11.
- Morgan, A. 2004. Johdatus narratiiviseen terapiaan. Ensimmäinen painos. Kuva ja Mieli. Porvoo: Oy Formato Ab.
- Metsämuuronen, J. 2001. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia-sarja 4. 2.tarkastettu painos. Viro: International Methelp Ky.

Nousiainen, V. 2009. Perhe ja trauma. Suomen Mielenterveysseura ry. Erityistason perheterapiakoulutus. 07.05.2009. Luento. Luentomuistiinpanot tekijän hallussa.

Ollikainen, T. 2012. Kriisien psykologiaa - peukalosääntöjä integratiiviselle psykoterapeutille. Teoksessa Eronen, S. & Lahti-Nuutila, P. 2012. Mikä psykoterapiassa auttaa? Integratiivisen lähestymistavan perusteita. Helsinki: Edita, 346–370.

Palosaari, E. 2008. Lupa särkyä - Kriisistä elämään. 2. painos. Helsinki: Edita Prisma Oy.

Pettersson, P. 2012. Aikuisen trauma lapsen kokemana. Teoksessa Traumaterapiakeskus 2012. Traumaperäisen dissosiaatiohäiriön vakauttaminen Suomessa - projektiraportti 2009 – 2012. 75–86.

Rautkallio, A. 2013. Traumanäkökulma perhekeskeiseen työskentelyyn; traumaista ja vakauttamisesta. HYKS Lastenpsykiatria 2013. Työskentely vanhempien kanssa prosessikoulutus 2012–2013. Luentomuistiinpanot 24.01.2013. Muistiinpanot tekijän hallussa.

Ruishalme, O. & Saaristo, L. 2007. Elämä satuttaa - Kriisit ja niistä selviytyminen. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Saari, S. 2008. Kuin salama kirkkaalta taivaalta - kriisit ja niistä selviytyminen. 5. Painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Suomen Mielenterveysseura 2004. Yhdessä Suru on helpompi kantaa - Opas lasten ja nuorten sururyhmien ohjaajille. Tuettu suru-projekti. 2. painos. Vantaa: Dark Oy.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Wahlberg, K-J. 2012. Perhe- ja verkostoterapeuttinen näkökulma psykoterapiassa. Teoksessa Eronen, S. & Lahti-Nuutila, P. 2012. Mikä psykoterapiassa auttaa? Integratiivisen lähestymistavan perusteita. Helsinki: Edita, 213–236.

Worden, W.J. 1996. Children and grief. New York London: The Guilford Press.